

Nr 35

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av likviditets- och kassakvotlagen den 25 maj 1962 (nr 256), m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 5 mars 1965 dagtecknad proposition, nr 98, vilken hänvisats till bankoutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om fortsatt giltighet av likviditets- och kassakvotlagen den 25 maj 1962 (nr 256);
- 2) lag om fortsatt giltighet av placeringskvotlagen den 25 maj 1962 (nr 257);
- 3) lag om fortsatt giltighet av ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258).

Propositionens innebörd är att den kreditpolitiska beredskapslagstiftningen, för vilken giltighetstiden utgår den 30 juni 1965, skall erhålla förlängd giltighet t. o. m. den 30 juni 1968.

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

Förslag

till

Lag**om fortsatt giltighet av likviditets- och kassakvotlagen
den 25 maj 1962 (nr 256)**

Härigenom förordnas, att likviditets- och kassakvotlagen den 25 maj 1962 (nr 256), vilken gäller till och med den 30 juni 1965, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1968.

Förslag

till

Lag**om fortsatt giltighet av placeringskvotlagen den 25 maj 1962 (nr 257)**

Härigenom förordnas, att placeringskvotlagen den 25 maj 1962 (nr 257), vilken gäller till och med den 30 juni 1965, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1968.

Förslag

till

Lag**om fortsatt giltighet av ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258)**

Härigenom förordnas, att ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258), vilken gäller till och med den 30 juni 1965, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1968.

Beträffande motiven för vad som föreslagits i propositionen får utskottet hänvisa till densamma.

Till utskottet har vidare hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna I: 736 av herrar *Harald Pettersson* och *Sundin* och II: 865 av herr *Börjesson* i Falköping *m. fl.*, vari hemställts,

I. att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om fortsatt giltighet av placeringskvotslagen;

II. att riksdagen måtte beträffande likviditets- och kassakvotslagen fastställa maximitalet för likviditetskvot för sparbanker och centralkassor för jordbrukskredit till 20 procent och för övriga ifrågakommande kreditinrättningar till 40 procent, samt maximitalet för kassakvot till 10 procent; samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig författningstext;

dels de likalydande motionerna I: 737 av herr *Stefanson m. fl.* och II: 866 av herrar *von Sydow* och *Berglund*, vari hemställts,

A. att riksdagen måtte

1. avslå Kungl. Maj:ts förslag angående fortsatt giltighet av placeringskvotslagen den 25 maj 1962 (nr 257);

2. avslå Kungl. Maj:ts förslag angående fortsatt giltighet av ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258);

3. besluta sådan lydelse av likviditets- och kassakvotslagen den 25 maj 1962 (nr 256)

att banks nettoinnehav av utländsk valuta skall inräknas bland de likvida medlen,

att likviditetskvot enligt § 6 likviditets- och kassakvotslagen må fastställas till högst 40 procent för affärsbankerna och till högst 20 procent i sparbankerna och centralkassorna för jordbrukskredit,

att kassakvot enligt § 7 i samma lag må fastställas till högst 10 procent; samt

B. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga ändringar i författningstexten.

Rörande de skäl som anförts till stöd för de i motionerna gjorda yrkandena hänvisas till motionerna II: 865 och II: 866.

Utskottet. Den kreditpolitiska beredskapslagstiftningen fick sin nuvarande utformning år 1962. Den omfattar tre lagar, av vilka likviditets- och kassakvotslagen haft föregångare alltsedan 1937 och ränteregleringslagen sedan 1951, medan placeringskvotslagen utgjorde en nyhet i 1962 års lagstiftning. Ränteregleringslagens räckvidd utvidgades genom en lagändring år 1964. Ingen av de tre beredskapslagarna har hittills satts i tillämpning; de har

emellertid haft betydelse som bakgrund till de överenskommelser av motsvarande innebörd som riksbanken i viss utsträckning har träffat med kreditinstituten.

Den nu gällande kreditpolitiska beredskapslagstiftningens giltighet begränsades vid dess tillkomst till tre år. När denna tid nu inom kort är ute har Kungl. Maj:t på hemställan av bankofullmäktige föreslagit att de tre lagarna skall i oförändrad form få förlängd giltighet under en ny treårsperiod. I de föreliggande motionerna accepteras förslaget om en bibehållen reglering beträffande likviditets- och kassakvoter, varvid dock en sänkning av kvottalen påyrkas. En förlängning av placeringskvotslagens giltighet avstyrkes i samtliga motioner. I motionerna I: 737 och II: 866 avstyrkes även att ränteregleringslagen skall fortsätta att gälla. I dessa motioner föreslås vidare en viss förändring i reglerna rörande likviditetskvotens beräkning.

Utskottet upptar i det följande de tre lagarna till behandling var för sig.

Likviditets- och kassakvotslagen är, såsom i dess inledande paragraf tydligt utsäges, avsedd för undantagssituationer, där de traditionella kreditpolitiska medlen visar sig otillräckliga. Utskottet har ingenting att erinra mot att lagen får förlängd giltighet för att även framgent stå till buds i sådana lägen. De kvottal som lagen för närvarande anger är emellertid enligt utskottets uppfattning för högt tilltagna. Vid genomförandet av den nya lagstiftningen år 1962 skedde den ändringen i förhållande till tidigare bestämmelser, att inlåningen på sparkasseräkning upptogs bland de förbindelser som inräknas i likviditetskvotens nämnare. Samtidigt höjdes den maximala likviditetskvoten för affärsbankerna från 45 till 50 procent, medan den för sparbanker och centralkassor för jordbrukskredit sattes till 25 procent. När beredskapslagstiftningens fortbestånd nu omprövas finner utskottet tiden vara inne för en sänkning av dessa maxima till en mera realistisk nivå. Utskottet tillstyrker därför de motionsledes framförda förslagen att likviditetskvoten skall bestämmas till högst 20 procent för sparbanker och centralkassor för jordbrukskredit samt till högst 40 procent för övriga berörda kreditinstitut och att den maximala kassakvoten skall anges till 10 procent.

Enligt 4 § likviditets- och kassakvotslagen har riksbanken rätt att föreskriva, att tillgångar i utländsk valuta endast till en viss del får inräknas bland en kreditinrättnings likvida medel. Denna bestämmelse föreslås i motionerna I: 737 och II: 866 bli upphävd. Utskottet, som ånyo vill framhäva att det här rör sig om en lagstiftning för exceptionella situationer, anser det inte finnas skäl att beröva riksbanken denna möjlighet att, när valutapolitiska skäl gör det befogat, genom likviditetskvotsföreskrifter även bidra till att samla landets valutatillgångar i riksbanken.

Placeringskvotslagen har till skillnad från likviditets- och kassakvotslagen till syfte att direkt prioritera viss långivning. Även om det härvid är fråga om låneändamål som i regel får sägas ha hög angelägenhetsgrad,

finner utskottet att de bör tillgodoses på annat sätt än genom lagstadgad förtursrätt. Icke blott näringslivets investeringar utan även kommunernas investeringar i annat än bostäder missgynnas genom placeringskvotsbestämmelserna. Enligt utskottets mening bör det vara möjligt att utan tvingande regler få till stånd erforderlig långivning till framför allt bostadsbyggandet. Utskottet, som vill erinra om att redan vid placeringskvotslagens tillkomst föredragande departementschefen uttryckte tvivel beträffande möjligheterna att strikt tillämpa de krav som lagen uppställer, anser alltså i likhet med motionärerna att lagen nu bör upphävas.

Såväl räntereglering som emissionskontroll kan i somliga lägen vara av nöden som komplement till övriga penningpolitiska åtgärder. Ränteregleringslagen fyller därför enligt utskottets mening en väsentlig beredskapsfunktion. I motionerna I: 737 och II: 866 hävdas en mycket negativ uppfattning rörande möjligheterna att utan skadliga biverkningar tillämpa ränteregleringslagen i ett sådant undantagsläge för vilket den är avsedd. Utskottet delar inte motionärernas uppfattning på denna punkt och avstyrker därför deras förslag om upphävande av ränteregleringslagen.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet,

att riksdagen måtte

A. antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om fortsatt giltighet av likviditets- och kassakvotslagen den 25 maj 1962 (nr 256);

B. med bifall till motionerna I: 736 och II: 865 samt I: 737 och II: 866, samtliga såvitt nu är i fråga, för sin del antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 6 och 7 §§ likviditets- och kassakvotslagen den 25 maj 1962 (nr 256)

Härigenom förordnas, att 6 och 7 §§ likviditets- och kassakvotslagen den 25 maj 1962 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 §.

Det procenttal, vartill likviditetskvot minst skall uppgå, fastställs av riksbanken. Talet må i fråga om sparbankerna och centralkassorna för jordbrukskredit ej sättas högre

Det procenttal, vartill likviditetskvot minst skall uppgå, fastställs av riksbanken. Talet må i fråga om sparbankerna och centralkassorna för jordbrukskredit ej sättas högre

(Nuvarande lydelse)

än till *tjugofem* och i fråga om andra kreditinrättningar ej högre än till *femtio*.

Där så — — — — — rörelsens art.

(Föreslagen lydelse)

än till *tjugo* och i fråga om andra kreditinrättningar ej högre än till *fyrtio*.

7 §.

Med kassakvot — — — — angivna undantagen.

Det procenttal, vartill kassakvot minst skall uppgå, fastställs av riksbanken. Talet må ej sättas högre än till *femton*. Vid dess fastställande må tillämpas vad i 6 § andra stycket stadgas.

Det procenttal, vartill kassakvot minst skall uppgå, fastställs av riksbanken. Talet må ej sättas högre än till *tio*. Vid dess fastställande må tillämpas vad i 6 § andra stycket stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1965.

C. besluta, att motionerna I: 737 och II: 866, i vad de avser stadgandet i 4 § tredje stycket likviditets- och kassakvotslagen beträffande tillgångar i utländsk valuta, icke skall föranleda någon riksdagens åtgärd;

D. med bifall till motionerna I: 736 och II: 865 samt I: 737 och II: 866, samtliga såvitt nu är i fråga, avslå det vid propositionen fogade förslaget till lag om fortsatt giltighet av placeringskvotslagen den 25 maj 1962 (nr 257);

E. med avslag å motionerna I: 737 och II: 866, såvitt nu är i fråga, antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om fortsatt giltighet av ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258).

Stockholm den 4 maj 1965

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Åke Larsson, Palm, Åkerlund, Augustsson, Stefanson, Lundberg och Wikberg;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Hagnell*, Bengtsson i Landskrona, Larsson i Umeå, Ekström i Iggesund, Börjesson i Glömminge, Hyltander och Jönsson i Arlöv*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1) av herrar *Ståhle, Åke Larsson, Palm, Augustsson, Hagnell, Bengtsson* i Landskrona, *Ekström* i Iggesund och *Jönsson* i Arlöf, vilka ansett,

dels att det avsnitt på s. 16 i utskottets yttrande som börjar med orden »Likviditets- och kassakvotlagen är» och slutar med orden »till 10 procent» bort ha följande lydelse:

»Likviditets- och kassakvotlagen är — — — (= utskottet) — — — i sådana lägen. I de föreliggande motionerna har föreslagits en sänkning av de kvottal, som anges i lagen. Utskottet vill understryka att dessa kvottal är att betrakta som maxima, vilka vid en tillämpning av lagen skulle komma att föreskrivas endast för speciella lägen. Med hänsyn till lagens syfte att bereda riksbanken handlingsmöjligheter i ytterlighetsfall, när andra åtgärder har visat sig inte vara tillräckliga, finner utskottet de hittills gällande kvottalen motiverade och avstyrker alltså motionärernas yrkanden på denna punkt.»;

dels att utskottets hemställan under punkten B. bort ha följande lydelse:

»B. besluta, att motionerna I: 736 och II: 865 samt I: 737 och II: 866, samtliga i vad de avser ändringar av procent-satserna för de i likviditets- och kassakvotlagen stadgade likviditets- och kassakvoterna, icke skall föranleda någon riksdagens åtgärd.»

2) av herrar *Åkerlund, Stefanson, Lundberg, Wikberg, Regnell, Larsson* i Umeå och *Hyllander*, vilka ansett,

dels att det stycke på s. 16 i utskottets yttrande som börjar med orden »Enligt 4 §» och slutar med orden »valutatillgångar i riksbanken» bort ha följande lydelse:

»Enligt 4 § — — — (= utskottet) — — — II: 866 bli upphävd. Utskottet tillstyrker detta förslag. Ifrågavarande bestämmelse har icke någon penningpolitisk motivering utan en valutapolitisk, som är främmande för likviditets- och kassakvotlagens egentliga syfte. Eftersom tillgångarna i utländsk valuta dels är mycket likvida, dels inte kan bilda underlag för någon efterfrågeökning i Sverige, synes skäl saknas för att de i något läge skall behandlas annorlunda än övriga kontanttillgångar. I den mån riksbanken anser det erforderligt att påverka bankernas valutainnehav bör det enligt utskottets mening ske genom att riksbanken uppträder som aktiv köpare på valutamarknaden och genom att den möjliggör att bankerna får tillräckligt attraktiva placeringsmöjligheter inom landet. Den extra utväg som likviditets- och kassakvotlagen hittills erbjudit ter sig inte erforderlig.»;

dels att utskottets hemställan under punkten C. bort ha följande lydelse:

»C. med bifall till motionerna I: 737 och II: 866, såvitt nu är i fråga, för sin del antaga följande

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 4 § likviditets- och kassakvotlagen
den 25 maj 1962 (nr 256)

Härigenom förordnas, att 4 § likviditets- och kassakvotlagen den 25 maj 1962 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

Till grund — — — — — eller försålt.

Nettobeloppet av — — — — — eller bankir.

När omständigheterna föranleda därtill, må riksbanken föreskriva dels att även andra tillgångar må inräknas i bruttosumman, *dels att i nämnda summa icke må inräknas tillgångar i utländsk valuta, efter avdrag för skulder i sådan valuta, med mer än som svarar mot viss del av kreditinrättningarnas samtliga förbindelser med de i 5 § angivna undantagen*, dels att viss eller vissa skuldgrupper enligt andra stycket icke skola avdragas vid bestämmandet av nettobeloppet.

När omständigheterna föranleda därtill, må riksbanken föreskriva dels att även andra tillgångar må inräknas i bruttosumman, dels att viss eller vissa skuldgrupper enligt andra stycket icke skola avdragas vid bestämmandet av nettobeloppet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1965.»

---

3) av herrar *Stähle, Åke Larsson, Palm, Augustsson, Hagnell, Bengtsson* i Landskrona, *Ekström* i Iggesund och *Jönsson* i Arlöv, vilka ansett, *dels* att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 16 med orden »Placeringskvotlagen har till skillnad» och slutar på s. 17 med orden »nu bör upphävas» bort ersättas med ett stycke av följande lydelse:

»Placeringskvotlagen föreslås av motionärerna bli upphävd. Utskottet kan inte ansluta sig till detta förslag. Den prioritering av statens och bostadsbyggandets lånebehov som lagen avser bör förvisso i första hand komma till stånd genom rekommendationer från riksbankens sida eller genom överenskommelser mellan den och kreditinrättningarna. Eftersom ett enda kreditinstitut genom sin vägran att medverka kan förhindra en så-

dan lösning, synes emellertid ett bibehållande av placeringskvotlagen vara erforderligt. I likhet med departementschefen vill utskottet dock understryka, att lagen har en mycket starkt markerad undantagskaraktär och bör tillämpas endast när andra möjligheter att nå samma syfte har uttömts.»;

dels att utskottets hemställan under punkten D. bort ha följande lydelse:

»D. med avslag å motionerna I: 736 och II: 865 samt I: 737 och II: 866, samtliga såvitt nu är i fråga, antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om fortsatt giltighet av placeringskvotlagen den 25 maj 1962 (nr 257);»

4) av herrar *Åkerlund, Stefanson, Lundberg, Regnéll, Larsson* i Umeå och *Hyltander*, vilka ansett,

dels att det stycke på s. 17 i utskottets yttrande som börjar med orden »Såväl räntereglering som emissionskontroll» och slutar med orden »upphävande av ränteregleringslagen» bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

»När det gäller att undvika balansrubbnings på kreditmarknaden spelar en rörlig räntepolitik en viktig roll. En genomförd reglering av såväl inlånings- som utlåningsräntor, vartill ränteregleringslagen öppnar möjlighet, skulle däremot leda till en skadlig desorganisation av kreditmarknaden. Utskottet är därför av den uppfattningen att ränteregleringslagen bör utmönstras ur den kreditpolitiska beredskapslagstiftningen och tillstyrker det i motionerna I: 737 och II: 866 gjorda yrkandet härom.»;

dels att utskottets hemställan under punkten E. bort ha följande lydelse:

»E. med bifall till motionerna I: 737 och II: 866, såvitt nu är i fråga, avslå det vid propositionen fogade förslaget till lag om fortsatt giltighet av ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258).»